

Тетяна Славич,

*старший викладач кафедри романських мов
і зарубіжної літератури,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
<https://orcid.org/0000-0002-1928-3237>
м. Ужгород, Україна*

Ігор Гаврило,

*старший викладач кафедри романських мов
і зарубіжної літератури,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
<https://orcid.org/0000-0003-1782-7146>
м. Ужгород, Україна*

Михайло Рошко,

*кандидат філологічних наук, доцент,
декан факультету іноземної філології,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
<https://orcid.org/0000-0002-8024-8393>
м. Ужгород, Україна*

Структура романів В. Фолкнера (на прикладі роману «Дикі пальми»)

The structure of the W. Faulkner's novels (the analysis of “The wild palms”)

Анотація. У статті «Структура романів В. Фолкнера» досліджується проблема побудови прозових творів В. Фолкнера, зокрема взято до розгляду роман «Дикі пальми». Зважаючи на те, що події основної кількості творів американського прозаїка відбуваються у вигаданому автором окрузі Йокнапатофа, цей роман виходить за межі окресленої території. Письменник розгортає події у цілком реальних географічних точках – містах Новий Орлеан і Чикаго, штатах Юта та Техас, на річці Міссісіпі. Фабулу роману створюють дві окремі історії. Одна частина отримала назву, як і роман, «Дикі пальми», а друга – «Старий» (її автор спочатку надрукував як самостійну повість). В одній частині йдеться про спробу закоханих героїв – Гаррі Вілбурна та Шарлотти Ріттенмейер – відмежуватися від соціальних, суспільних, родинних проблем та знайти особистісне щастя в коханні, в другій – оповідь веде про високого в'язня (автор не дає цьому герою імені), який, відбуваючи свій термін покарання, вступає у поєдинок зі стихією – розбурханою від повені річкою, та відчуває свою відповідаль-

ність за життя інших людей у такий нелегкий період. Для кращого розуміння побудови твору у статті аналізуються життєві позиції персонажів кожної із цих частин, які на перший погляд цілковито різні: децю приховані від зовнішніх впливів, а інколи, навпаки, досить показні, та стають виключком оточенню. Та, аналізуючи те, що відбувається з героями, їхні хвилини щастя, горя, втрат чи здобутків, доходимо висновку, що дві частини роману доповнюють одна одну, підкреслюють драматизм долі героїв, взаємопов'язують загалом глибокі та водночас ідентичні трагедії літературних героїв. Сам автор використав для характеристики композиції свого роману музичний термін «контрапункт». Відгомін тем, поставлених проблем, висловлених автором ідей, почергово виникають у кожній з двох частин, а поєднання в цілісний твір відбувається ще й за рахунок опису природних замальовок, погодних умов, емоційних станів героїв, внутрішніх монологів, діалогічного мовлення тощо. Неодноразово критика згадувала таку оригінальну побудову роману та не заглиблювалася у детальний аналіз цього явища на рівні тексту. У спробах детального роз'яснення ходу подій у двох частинах, де контрапунктом до «Диких пальм» виступає друга – повість «Старий», полягає новизна дослідження.

Ключові слова: композиція, структура, контрапункт, «подвійний роман», потік свідомості, тема, внутрішній монолог, оповідач.

Summary. The article “The structure of W. Faulkner’s novels (the analysis of “The wild palms”)” is devoted to the problem of the structure of prose works by W. Faulkner, in particular, it is considered the novel “The wild palms”. It is paid attention to the fact that the events of the main number of works of the American writer take place in the fictional district of Yoknapatawpha. But “The wild palms” is out of the designated country. The writer plays out events in completely real geographic locations like New Orleans, Chicago, Utah, Texas, the Mississippi. The plot of the novel consists of two separate stories. One part is called like the novel “The wild palms”, and the second – “Old man” (for the first time the author published it as an independent story). The first part is about the attempt of heroes in love – Harry Wilbourne and Charlotte Rittenmeyer – to isolate themselves from social, public, family problems and find personal happiness in love. In the second part of the novel the author is talking about a tall convict without a name who is serving a sentence in prison, enters into a duel with the elements and takes responsibility for the lives of other people in such a difficult period. To understand the structure of the work better, the article analyses the heroes’ life positions. At first glance they are completely different: somewhat hidden from external influences, and sometimes, on the contrary, they are quite obvious and become a challenge to others. But analyzing what happens to the characters, their moments of joy, grief, losses or achievements, we come to the conclusion that the two parts of the novel complement each other, emphasize the drama of the characters’ fate, interconnect the deep and, in particular, identical tragedies of literary heroes. In the description of the composition, the author uses the musical term “counterpoint”. Echoes of the themes, problems, ideas expressed by the author arise in turn in each of the two parts, and merging into a coherent work also occurs due to the description of nature, weather, emotions, internal monologues, dialogues, etc. More than once, critics mentioned such an original construction of the novel,

but did not deepen the analysis of this phenomenon at the level of the text. The novelty of the study lies in the attempts of a detailed analysis of events' course in two parts, of which the story "Old man" is a counterpoint to "The wild palms".

Key words: *composition, structure, counterpoint, "double novel", stream of consciousness, theme, internal monologue, narrator.*

Вступ. Художня спадщина Вільяма Фолкнера постійно перебуває у фокусі уваги літературознавців. Щорічно проводяться наукові конференції, присвячені творчості письменника; у Інтернеті функціонують спеціальні сайти під орудою авторитетних наукових центрів, таких як Центр із вивчення Південної культури в університеті Міссісіпі, Центр фолкнерівських досліджень Південно-східного університету штату Міссурі та ін. В американістиці на сьогодні склалася окрема наукова галузь – фолкнерознавство, що налічує сотні монографій, наукових збірок і матеріалів конференцій, тисячі статей [5, с. 233]. Одні дослідники вважають В. Фолкнера чудовим новелістом, інші – видатним прозаїком та майстром розповідної прози. Одні літературознавці розглядають його творчість у контексті модернізму, інші – зараховують до видатних реалістів свого часу [1, с. 12]. Такою ж розмаїтою є оцінка тем, що торкався автор у своїх творах, – це колоніальна та постколоніальна тема, тема расової нетерпимості тощо.

В Україні В. Фолкнера аналізували Т. Денисова, Д. Затонський, О. Кеба, П. Рихло, О. Чернов. Бібліографію творів Вільяма Фолкнера в українських перекладах уклав перекладач Ростислав Доценко. З нього почалася українська фолкнеріана [2, с. 4]. Перекладаючи твори цього самобутнього американського майстра слова, занурюючись у неповторно глибокий і складний художній стиль письменника, розшифровуючи його для себе і майбутніх читачів, Р. Доценко зумів розповісти про своє заглиблення в особливості творчої манери художника слова [4, с. 177].

Мета статті – дослідити структуру/побудову роману В. Фолкнера «Дикі пальми», зосередити увагу на рисах/ознаках, що є повторюваними, подібними, тотожними у двох частинах роману та несуть відгомін подібності тем, ідей, розвитку характерів героїв, обставин, в яких вони діють, тощо.

Об'єктом дослідження виступає один із добре знаних романів В. Фолкнера «Дикі пальми». Предметом дослідження є аналіз структури/композиції зазначеного роману.

Методологія дослідження. Методологічну основу наукової розвідки становить порівняльно-зіставний аналіз, психологічний метод наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед потужної спадщини Вільяма Г. Фолкнера (1897–1962) роман «Дикі пальми»

(Wild Palms, 1939) незвичний за певних ознак: це дуже оригінально побудований роман – чергуються наче зовсім не пов'язані між собою дві історії, та автор «покинув» межі створеного ним округу Йокнапатофа. За межами цієї авторської території ще опинилися ранні романи «Солдатська нагорода» (Soldier's Pay, 1926) і «Москити» (Mosquitoes, 1927), які письменник створив як представник «утраченого покоління», «Пілон» (Pylon, 1935) та «Притча» (A Fable, 1954) [1, с. 15].

Авторську назву роману – «Якщо забуду тебе, Єрусалим» (If I Forget Thee, Jerusalem) – було змінено у першій публікації видавцями, проте з 1990-х років роман стали друкувати під оригінальною назвою [9, с. 92]. На жаль, українською мовою перекладу роману поки немає.

У романі постійно чергуються дві розповіді. Або, точніше, оповідь про трагічне кохання Гаррі Вілбуерна та Шарлотти Ріттенмейер переривається розповіддю про пригоди безіменного високого каторжника. Кожну з частин поділено на п'ять розділів, які міняють один одного: розділ «Дикі пальми» і розділ «Старий». Історія старого, який розповідає сам про себе, стає контрапунктом до історії кохання молодих людей, яку автор подає як самоаналіз Гаррі, і тому образ Шарлотти виникає лише у спогадах героя. Сам письменник в одному з інтерв'ю таку побудову твору пояснював тим, що в основі роману вкладено історію Шарлотти Ріттенмейер і Гаррі Вілбуерна, які пожертвували всім заради кохання, а потім втратили цю любов. Тільки з початком роботи над книгою у нього з'явилося усвідомлення того, що чогось не вистачає, що потрібно якось підкреслити любовну драму, змусити звучати її по-іншому, тобто необхідно щось на зразок музичного контрапункту. Як зазначав автор, він і не уявляв собі, що вийдуть дві різні історії [6, с. 132]. За чергуванням двох самостійних оповідей виникає дещо новий зміст, що дозволяє помітити контрастні паралелі, аналогії та перегукування між сюжетами та образами історій, що чергуються. За словами автора, він так і писав цю книгу: «Спочатку розділ з «Диких пальм», потім – з історії з повинню, потім знову розділ з «Диких пальм» і знову – звертаючись до контрапункту – розділ з повісті про річку... Я контрастно протиставляю два типи кохання. Одна людина жертвує всім заради кохання до жінки, інша – жертвує всім, щоб від кохання звільнитися» [8, с. 85]. На думку багатьох дослідників творчості письменника, вже зі стислого переказу фабули впливає, що обидві історії, як автор і хотів, контрастно відтіняють одна одну, один спосіб життєвої поведінки випробовує себе іншим, одна ідея – іншою, протилежною за своєю суттю [3, с. 548]. Побудувавши роман тільки на двох сюжетно-тематичних лініях, В. Фолкнер повністю прибирає будь-який зовнішній зв'язок

між ними. Водночас, скоротивши до мінімуму число основних дійових осіб, автор «модульне» основні аспекти теми, змальовує героїв і ситуації, які чимось схожі, а чимось прямо протилежні (спогади Вілбурна та Старого – схожий прийом у розкритті внутрішнього світу та характерів цих двох персонажів. Проте каторжник свою історію розповідає ув'язненим, повернувшись після повені до в'язниці, і вона звучить, як розповідь-спогади, адресована слухачам. А історія Гаррі виглядає як самоаналіз-спогади, й, окрім нього самого, ніхто цієї оповіді не чує. Зовнішнього ж зв'язку між цими героями просто не існує). На чому ж тоді побудовано художню єдність роману?

Техніка «подвійного роману» примушує читача встановити тематичний взаємозв'язок між обома частинами, визначити паралелі між ними і зробити висновки, тобто відкрити для себе справжній зміст твору.

Дія «Диких пальм» відбувається у 1937–1938 роках у Новому Орлеані, Чикаго, штаті Юта, Техасі та на берегах Міссісіпі недалеко від моря. Гаррі Вілбурн, головний герой «Диких пальм», син лікаря, вчиться в Новому Орлеані на останньому курсі медичного інституту. Постійна нестача грошей не дозволяє йому думати про розваги та кохання. У двадцять сім років він із сумом думає про “the empty years in which his youth had vanished – the years for wild oats and for daring, for the passionate tragic ephemeral loves...which had not been for him...” [7, p. 21]. Але заспокоює герой себе тим, що без кохання можна прожити: “I have repudiated money and hence love. Not abjured it, repudiated. I do not need it; by next year or two years or five years... I will not even need to want it” [7, p. 21]. Проте доля розсудила інакше. Одного вечора колега відриває його від підручників і веде на вечірку, де відбувається фатальне знайомство Гаррі з Шарлоттою Ріттенмейер, заміжною молодою жінкою, яка захоплюється мистецтвом, живе на утриманні чоловіка і має двох дітей. Гаррі у захопленні від її карих очей, підкорений її щирістю, гідністю. Шарлотта теж пройнялася симпатією до молодого студента, бачить у ньому щось таке, що вирізняє його з-поміж ситих, самовдоволених буржуа, які її оточують.

Заради того, щоб бути разом, Гаррі та Шарлотта змушені кинути звичне життя. Герой залишає професію, яка вважається прибутковою, а героїня – забезпечене життя з нелюбом і навіть дітей. Вона – сильна і рішуча жінка, готова заради кохання на жертви, бо “...love and suffering are the same thing and that the value of love is the sum of what you have to pay for it and any time you get it cheap you have cheated yourself. So I dont need to think about the children” [7, p. 28]. Ми можемо не погодитися з Шарлоттою, але змушені визнати за нею право на щастя, за яке вона готова заплатити дорогою ціною,

відкинувши поняття про любов і сім'ю, побудовані виключно на меркантильних засадах. Проте суспільство з його нормами моралі не може не накласти відбитку на взаємини коханців. В. Фолкнер правильно підмітив, що Вілбурн не міг бути абсолютно вільним від пуританської моралі, яку насаджували йому батьки, школа тощо. Він пише, що Гаррі, покохавши Шарлотту, “get out of step once, falter once” [7, р. 30]. Шарлотта ж хоче порвати всі пута, вважаючи, що кохання мусить бути “either heaven, or hell: no comfortable safe peaceful purgatory between” [7, р. 44]. Та автор переконує читача у тому, що таке кохання неможливе, бо людина у сучасному суспільстві мусить підкоритися не лише нормам моралі, але й економічним законам.

У Чикаго, куди Гаррі і Шарлотта втекли з Нового Орлеану від людей, які знали їх і могли заважати їм, закохані повністю віддаються своєму почуттю, вважаючи себе вільними від суспільства. Гаррі влаштовується працювати лаборантом у лікарню, а Шарлотта інколи отримує замовлення, прикрашаючи вітрини, та починає ліпити глиняні фігурки на продаж. Після Різдва Шарлотті пропонують постійну роботу до літа, проте Гаррі усвідомлює, що, працюючи вдень і вночі, вони майже перестали бачити одне одного і що прагнули вони не такого життя. Знову доля вирішила за героїв – вони втрачають роботу. І якщо суспільство терпляче ставиться до порушення моралі героями, то втручання матеріального в життя героїв відбувається через потребу хліба насущного. Тому рішення покинути Чикаго й оселитися на одному з Вісконсінських озер було прийняте під тиском обставин (загроза голоду), а не викликане простою сентиментальністю закоханих.

Ідилія на лоні природи виявляється дуже короткою. Відсутність коштів змушує героїв повернутися у світ, де діють суспільні та економічні закони. Нужда примусила Вілбурна прийняти пропозицію поїхати лікарем на одну із шахт у штаті Юта. Від'їжджаючи в Юту, Вілбурн думає: “So I am vulnerable in neither money nor respectability now and so. They will have to find something else to force us to conform to the pattern of human life which has now evolved to do without love – to conform, or die” [7, р. 69]. Втеча не розв'язує проблем закоханих. Виявляється, що шахта збанкрутіла, й ані працюючим там робітникам-полякам (які не розуміють англійської), ані Гаррі ніхто не збирається платити гроші.

Нужда постійно переслідує закоханих і нарешті заганяє їх у безвихідь. Весною Гаррі і Шарлотта їдуть у Техас, залишившись майже без грошей. З'ясовується, що Шарлотта вагітна і хоче позбавитися від дитини. Гаррі заперечує, міркуючи: “I have thrown away lots, but apparently not this. Honesty about money, security, degree, and then for

a terrible moment he thought, Maybe I would have thrown away love first too..” [7, p. 94]. Проте герой змушений погодитись з останнім аргументом Шарлотти: “I can starve and you can starve but not it. So we must, Harry” [7, p. 99]. Так буденно завершується «ідилія» абсолютних коханців. А потім настає трагічна розв’язка: аборт не вдається Вілбурну, тому що “... a miser would probably bungle the blowing of his own safe too. Should have called in a professional, a cracksman who didn’t care, didn’t love the very iron flanks that held the money” [7, p. 141]. Після двомісячних страждань, відчуваючи наближення смерті, Шарлотта їде побачитись з чоловіком та дітьми. Потім Гаррі та Шарлотта на кілька днів оселяються в котеджі на узбережжі Міссісіпі, звідки героїно забирають до лікарні, та вона помирає. Так дрібниця до дрібниці вимальовується людська трагедія Гаррі та Шарлотти, котра викликана соціальними умовами (нужда через безробіття, що переслідувала закоханих), а не тим, що вони возвели ідеал кохання в абсолют. “Have I ever cared where money comes from, where or how we lived, had to live? It’s not that. They hurt too much” [7, p. 104], – підсумовує Шарлотта.

Вмираючи, Шарлотта просить колишнього чоловіка не переслідувати Гаррі заради “...all the men and women who ever lived and blundered but meant the best and all that ever will live and blunder but mean the best. For your sake maybe, since yours is suffering too – if there is any such thing as suffering, if any of us ever did, if any of us were ever born strong enough and good enough to be worthy to love or suffer either. Maybe what I am trying to say is justice” [7, p. 109]. Вкладаючи ці слова в уста помираючої Шарлотти, письменник висловлює гуманістичну думку про те, що нещастя ніколи не можна виправити судовим переслідуванням. Але суспільство, яке штовхнуло Вілбурна на злочин, не може залишити його у спокої. Разом з каретою «швидкої» допомоги приїжджає й поліція, щоб заарештувати злочинця. Після смерті Шарлотти суд присяжних засуджує Вілбурна на “...hard labor in the State Penitentiary at Parchman for a period of not less than fifty years” [7, p. 152], хоча чоловік Шарлотти й намагався зробити у суді виправдання Гаррі, як і обіцяв своїй дружині. Коли ж не вдалося отримати звільнення, він дає Вілбурну таблетку ціаніду, вважаючи, що таким чином позбавить його страждань. Проте Гаррі знищить її, вирішивши, що заради пам’яті про Шарлотту він повинен витримати всі страждання ув’язнення, оскільки інакше їхнє кохання зникне з пам’яті людей, що живуть. “...memory could live in the old wheezing entrails: and now it did stand to his hand, incontrovertible and plain, ... he could face it, thinking, Not could. Will. I want to. So it is the old meat after all, no matter how old. Because if memory exists outside of the flesh

it wont be memory because it wont know what it remembers so when she became not then half of memory became not and if I become not then all of remembering will cease to be. – Yes, he thought, between grief and nothing I will take grief” [7, p. 153]. Ідеал, якого шукали герої в коханні, – химера: у кохання не можна втекти від соціальних проблем, що тривожать суспільство.

«Контрапунктова» частина роману, на перший погляд, не має нічого спільного з першою. У першій – любовна історія, а тут, у другій, – обмаль слів про кохання. Всім ходом оповіді В. Фолкнер говорить, що його герой – високий каторжник, кинувшись у вир життя, втратив не тільки всі суспільні ідеали, але й ідеал кохання. Отож, тема кохання не є головною в частині «Старий». Письменник змалював тут людину в боротьбі зі стихією та її волю до перемоги над сліпими силами природи; показав та засудив вовчі закони «правосуддя».

Події відбуваються влітку 1927 року під час великої повені на Міссісіпі. Головний герой – молодий в’язень Парчманської в’язниці (його імені жодного разу не згадано) відбуває п’ятнадцятилітній термін за спробу пограбувати поїзд. Повіривши рецептам «літературного шахрайства» – детективним історіям про пограбування поїздів (“...he had saved the paper-backs for two years, reading and re-reading them, memorising them, comparing and weighing story and method against story and method, taking the good from each and discarding the dross as his workable plan emerged, keeping his mind open to make the subtle last-minute change...” [7, p. 16]), він опинився у в’язниці і “...had been defrauded by the third-class mail system not of crass and stupid money which he did not particularly want anyway, but of liberty and honor and pride” [7, p. 16]. Але така сувора міра покарання не була потрібною. Грабуючи поїзд, цей чоловік не думав про багатство, не думав про гроші – його зрадила офіційна легенда про те, що кожен в Америці може досягти успіху: “It was not the money he had wanted. It was not riches, not the crass loot; that would have been merely a bangle to wear upon the breast of his pride like the Olympic runner’s amateur medal – a symbol, a badge to show that he too was the best at his chosen gambit in the living and fluid world of his time” [7, p. 17]. У в’язниці герой В. Фолкнера зразково трудиться, вирощуючи бавовник, і не бажає міняти свою роботу на становище наглядача. Він уже змирився зі своєю долею.

Коли стало відомо про те, що річка знесла дамбу та повінь на Міссісіпі наближається до Парчману, ув’язнених (скутих попарно) вивозять вантажівкою, а потім і поїздом (у товарних вагонах) до високого насипу. На місці рятувальних робіт каторжників залучають до участі в евакуації жителів підтопленої місцевості. Двох в’язнів,

у тому числі й головного героя, відправляють рятувати жителів, що позалазили на дерева і чекають допомоги. Сильний потік води перевертає човен, товстий каторжник – напарник героя – рятується, а високого каторжника розбурхана річка несе течією. Повернувшись на рятувальному судні на дамбу, товстий каторжник розповідає про «загибель» товариша. Високого каторжника заносять у списки померлих, приписуючи: “Drowned while trying to save lives in the great flood of nineteen twenty-seven” [7, p. 42]. Насправді ж, високий каторжник витримав першу навалу води, відшукав жінку, за якою було послано його, хотів відшукати і товариша – товстого каторжника, але стихія перешкодила йому здійснити це.

З вагітною жінкою в ялику високий каторжник бореться то з підступною течією, то з великими хвилями. Проте потік («Старий» – саме так називають розбурхану Міссісіпі очевидці повені) зносить їх униз течією, не дає змоги дістатися берега, і мандрівка продовжується кілька тижнів. Коли на горизонті з’являється великий човен, високий каторжник очікує порятунку та допомоги. Але господарі човна з холодною байдужістю проганяють потерпілих і навіть стріляють у нещасних. Перша зустріч із людьми у годину нещастя обурює каторжника до глибини душі. Друга зустріч зі світом цивілізації біля “a town, a little neat white portrait town nestling among enormous very green trees” [7, p. 83], де він просить допомоги, мало не закінчується трагічно: у нього стріляють уже не з мисливської рушниці, а з кулемета, і тільки випадково не вбивають.

На невеличкому острові, куди вдається висадитися потерпілим, жінка народжує дитину. Шість днів проводять герої серед розбурханої стихії і навіть змії на індіанському кургані виявляються гостиннішими за людей.

За деякий час їх рятує пароплав, який прямує до Нового Орлеану. На ньому постраждали люди отримують співчуття, розуміння, їжу. Тут розкривається ще одна риса характеру високого каторжника – чесність. Він не бере грошей від корабельного лікаря, бо не зможе повернути їх; він не повторить нападу на поїзд, бо його наївність минула: “I tried to rob a train...in the year 1927...I was eighteen then. I’m twenty-five now” [7, p. 119]. Чесність проявляється і в тому, що в’язень хоче повернутися назад і віддати човен, а тому просить капітана судна їх висадити за першої ж нагоди.

Герой із породіллем та немовлям опиняються у франкофонній частині Луїзіани і деякий час проводять у хатині француза (з яким вони не розуміють один одного), який полює на крокодилів та здає їхні шкури. Єдиним бажанням високого каторжника є бажання працювати. Йому випадає можливість пригадати приємність вільної

праці: “I had forgot how good it is to work” [7, p. 126], “...how good work, making money, could be” [7, p. 127]. Та вчергове герой твору переживає руйнацію своїх планів – прийнято рішення підірвати захисні споруди і людей евакуюють до Нового Орлеану. Це не позбавляє каторжника бажання повернутися до тих, хто віддав йому наказ рятувати людей. Отож, високий в’язень із жінкою-породіллею на човні пливуть назад проти течії Міссісіпі. Знайшовши поліцію, він здається та повертає човен. Його доправляють до Парчману, де додають до терміну ув’язнення ще 10 років за спробу втечі: “He got swept away against his will. He came back as soon as he could and surrendered.. He even brought that damn boat back,... But he has received an official discharge as being dead. Not a pardon nor a parole either: a discharge. He’s either dead, or free. In either case he doesn’t belong here” [7, p. 155]; “Attempted escape from the Penitentiary, ten years’ additional sentence” [7, p. 156].

Таким чином, дві різні на перший погляд історії поєднані автором під одним заголовком у цілісний текст. Та, прискіпливо аналізуючи сюжетні лінії, поведінки героїв, перипетії та конфлікти, починаєш усвідомлювати, що автор уміло приховав спільні, типові та важливі як для нього, так і для читача теми, мотиви поведінки героїв, їхні емоційні стани. Темою всієї книги «Дикі пальми» є тема страждання (страждання вибирає Гаррі, бо Шарлотта помирає; при цьому історія каторжника тільки контрапунктно загострює цю тему). Непомітним, але очевидним виявляється той факт, що вік героїв-чоловіків у обох історіях приблизно однаковий – 25–27 років на момент фактичної оповіді. Та завдяки спогадам персонажів та внутрішнім монологам виникає їхнє минуле: Гаррі окреслює штрихами своє навчання на медичному факультеті, а в’язень говорить про час здійснення злочину і йому тоді було 17 років. Отже, часопростір, коли відбувається становлення молодих характерів, виявляється ідентичним. Різним є середовище, яке вплинуло на світогляд героїв. Фінальні епізоди обох частин теж перегукуються та підкреслюють трагізм долі героїв на часовому рівні: Гаррі засуджено до п’ятдесяти років ув’язнення, а високому в’язню до попереднього терміну додали ще 10 років.

Згодом виникає тема свободи та пов’язана з нею проблема вибору. Ця тема розкривається цілком антагоністично в двох оповідях – як втеча у пошуках свободи (каторжник) і як втеча від свободи (закохані Гаррі і Шарлотта). Молоді люди, думаючи, що можуть отримати свободу тільки в коханні, втікають від респектабельного товариства, полоненими якого вважають себе. І, навпаки, опинившись на час повені на свободі, каторжник хотів би повернутися до в’язниці: “...he wont care. He’d just as lief be here as out. He wouldn’t

have nowhere to go if he was out. None of them do. Turn one loose and be damned if he aint right back here by Christmas like it was a reunion or something, for doing the very same thing they caught him at before... Them convicts” [7, p. 155]. Але, по суті, кожен із героїв стає полоненим бурхливого потоку: для каторжника це реальний потік річки, що розлилася, а для Гаррі Вілбурна – метафоричний потік любовної пристрасті, що його захопила.

Впродовж розвитку сюжету тема *свободи/несвободи* варіюється та піддається рішучій зміні, бо обидва протагоністи потрапляють до в'язниці. Їхнє звільнення виявляється удаваним. Через випробування, що випали на долю героїв, вони доходять прямо протилежних висновків. Якщо Гаррі вибирає страждання, що є платою за свободу, то високий каторжник надає перевагу спокійній та безпечній неволі. Тема забуття поєднується в романі з мотивом спогадів. В історії в'язня та в історії закоханих Гаррі та Шарлотти запропоновано два цілком протилежних способи протистояння стражданням та катастрофам. Видається, що автор збудував роман на дисонансі, та у фіналі твору В. Фолкнер наближає своїх героїв до гармонії з навколишнім світом: він не дає остаточної відповіді щодо правильності життєвого шляху людини та в чому полягає справжня свобода людини, проте головний висновок прозаїка – людина здатна до спротиву та боротьби.

Роман «Дикі пальми» – це історія кохання, заради збереження якого герої намагаються втекти з міщанського налагодженого життя. Але фатум карає їх, як і карає двох інших героїв, уже не коханців, а чужих одне одному людей, поєднаних на деякий час обставинами. Доли двох пар простежуються паралельно, вони подібні та водночас відмінні – привид покарання, в'язниці постійно тяжіє над одними та над іншими.

У кожній із частин роману розкриваються різні сторони єдиного конфлікту людини і природи. В частині, де йдеться про кохання Гаррі та Шарлотти, це швидше внутрішній конфлікт почуття, моральних засад та людської природи. У частині про в'язня – це справді конфлікт людини та природи, проте розв'язується він на фізичному рівні як протистояння зовнішній нездоланній силі природи. Герой-каторжник зливається з бурхливою природою, вона сама керує життям людини, доводячи свою міць, неприборканість та непередбачуваність. Завершення кожної із частин роману змальовує кардинальні зміни поглядів та поведінки двох героїв у житті, способі сприймати оточення та позиціонувати себе у соціумі. В'язень, який так успішно й активно протистояв стихії, відмовляється від подальшого спротиву, а Гаррі, переживши поразку у боротьбі із самим собою, продовжує опиратися обставинам в ім'я кохання та пам'яті про Шарлотту.

Висновки з дослідження. Підбиваючи підсумки дослідження, ми бачимо, що історія «Старого» являє собою кілька очевидних порівнянь та контрастів із історією в «Диких пальмах». Головний герой «Старого» – каторжник; Гаррі в кінцевому рахунку засуджений та відправлений до в'язниці за невдалий аборт Шарлотти. Каторжник рятує вагітну жінку та допомагає їй народити дитину; Гаррі робить жінку вагітною та вбиває її та її дитину, роблячи аборт. «Старий» здається досить архетипною історією: ув'язненим здебільшого не дають імен та вони видаються універсальними персонажами. Історія «Диких пальм» доволі особистісна; стосунки Гаррі та Шарлотти змальовуються до найменших дрібниць. Повінь у «Старому» виштовхує героїв із комфортної рутини, сексуальність у «Диких пальмах» робить це саме з Гаррі, руйнуючи його майбутнє та вбиваючи Шарлотту. У «Старому» час дратує в'язня, який погоджується з тим, що його відправили до в'язниці. Для Гаррі час стає його жорстоким ворогом на роботі: він пішов із професійного стажування раніше за дозволений термін, він втратив лік часу, який разом із коханою провів у лісі, він прибув на шахту не у слушний момент тощо. В обох частинах жінки виступають ознакою запланованого, раціонального, передбачуваного життя, яке збираються вести персонажі-чоловіки.

Отже, аналізуючи зміст роману, ми доходимо висновків, що дві історії, що створили художній простір твору, тільки на перший погляд є непеєднуваними. За глибшого аналізу виявляється, що вони стають контрапунктом одна до одної. Сюжетні лінії доповнюють одна одну на тематичному рівні (позиція героїв у середовищі, в якому вони знаходяться), на рівні конфлікту (людина та природа, де під другим складником конфлікту ховається як власне оточуюча героїв природа, так і природа людської особистості), на рівні проблем, що постають перед героями та вимагають розв'язання (проблема свободи, вибору, кохання та ін.), та часопростору тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боднар О.Б. Проза Вільяма Фолкнера і Валерія Шевчука: типологічні паралелі, художня своєрідність : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. Тернопіль, 2010. 199 с.
2. Доценко Р. Фолкнер про минуле, яке стоїть на заваді майбутньому: про переклади на українську мову творів В. Фолкнера. *Критика. Літературознавство. Вибране*. Тернопіль : Навчальна книга– Богдан, 2013. С. 524–536.
3. Доценко Р. Оборонець людської гідності: 75 років від дня народження визначного американського письменника Вільяма Фолкнера. *Критика. Літературознавство. Вибране*. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. С. 547–549.

4. Павленко О.Г. Український художній переклад 60-х років у контексті стратегій сучасної компаративістики. *Літературознавчі студії*. 2014. Вип. 42(2). С. 169–179.
5. Ситник О. Мала проза Вільяма Фолкнера як об'єкт наукового дискурсу. *Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Філологічні науки (Літературознавство)*. № 1 (17), травень 2016. С. 233–239.
6. Cowley M. *The Faulkner – Cowley File: Letters and Memories, 1944–1962*. London : Chatto and Windus, 1966. 286 p.
7. Faulkner W. *The Wild Palms*. New York : Random House, 2019. 163 p.
8. *Lion in the Garden: Interviews with William Faulkner 1926–1962* / ed. by James B. Meriwether and Michael Millgate. Random House, 1968. 286 p.
9. McHaney Thomas L. *William Faulkner's The Wild Palms: A Study*. Jackson : University Press of Mississippi, 1975. 209 p.